

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΤΜΗΜΑ VII

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του, στις 9 Οκτωβρίου 2018, με την ακόλουθη σύνθεση: Άννα Λιγωμένου, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του VII Τμήματος, Κωνσταντίνος Εφεντάκης και Ευφροσύνη Παπαθεοδώρου (εισηγήτρια), Σύμβουλοι, Ιωάννα Ευθυμιάδου και Παναγιώτης Παππίδας, Πάρεδροι, που μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος Επικρατείας: Παραστάθηκε ο Αντεπίτροπος Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο Ευάγγελος Καραθανασόπουλος, ως νόμιμος αναπληρωτής της Γενικής Επιτρόπου Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Ιωάννης Αθανασόπουλος, Γραμματέας του VII Τμήματος.

Για να δικάσει την από 30.12.2013 έφεση (Α.Β.Δ. 6/14.1.2014) και τους από 22.10.2015 (Α.Β.Δ. 2911/23.10.2015) πρόσθετους λόγους αυτής:

Του Β... Π... του Ν..., κατοίκου ... (οδός Φ... ...), ο οποίος παραστάθηκε δια του πληρεξουσίου δικηγόρου του Δημητρίου Φινοκαλιώτη (Α.Μ./Δ.Σ.Θ. 7894).

Κατά: **α)** του Ελληνικού Δημοσίου, νομίμως εκπροσωπούμενου από τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια του Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Κωνσταντίνου Παπαγεωργίου και **β)** του Δήμου ..., όπως νομίμως εκπροσωπείται, ο οποίος παραστάθηκε δια του πληρεξουσίου δικηγόρου του Δημητρίου Στράνη (Α.Μ./Δ.Σ.Α. 11856), και

Κατά της .../27.6.2013 πράξης του Προϊσταμένου της Ομάδας Ελέγχου του Δήμου ... Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε, το Δικαστήριο άκουσε:

Τον πληρεξούσιο δικηγόρο του εκκαλούντος, ο οποίος ζήτησε την παραδοχή της έφεσης και των πρόσθετων λόγων αυτής.

Τον εκπρόσωπο του Ελληνικού Δημοσίου και τον πληρεξούσιο δικηγόρο του Δήμου ..., που ζήτησαν την απόρριψή τους και

Τον Αντεπίτροπο Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, ο οποίος πρότεινε τη μερική παραδοχή της έφεσης και των πρόσθετων λόγων αυτής.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε διάσκεψη σε αίθουσα του Δικαστηρίου.

**Αφού μελέτησε τη δικογραφία,
Σκέφτηκε σύμφωνα με τον νόμο και
Αποφάσισε τα ακόλουθα:**

1. Με την κρινόμενη έφεση, όπως αυτή αναπτύσσεται με το από 9.10.2018 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται, παραδεκτώς, η ακύρωση της .../27.6.2013 πράξης του Προϊσταμένου της Ομάδας Ελέγχου του Δήμου ... και Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, με την οποία καταλογίστηκε ο εκκαλών υπέρ του ως άνω Δήμου, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον με άλλα πρόσωπα, με το ποσό των 332.927,17 ευρώ, που φέρεται ότι συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του Δήμου ..., για τη χρήση του οικονομικού έτους 1999, κατά το οποίο ο εκκαλών είχε διατελέσει Δήμαρχος, καθώς και με τις αναλογούσες στο έλλειμμα αυτό προσαυξήσεις, ποσού 639.220,16 ευρώ, ήτοι συνολικώς με το ποσό των 927.147,33 ευρώ.

2. Η ένδικη έφεση, για την οποία, με την .../20.4.2016 Πράξη της Προέδρου του Τμήματος, έχει χορηγηθεί στον εκκαλούντα το ευεργέτημα της πενίας και, ως εκ τούτου, δεν απαιτείται η καταβολή παραβόλου, έχει ασκηθεί νομότυπα και εμπρόθεσμα, πρέπει, επομένως, να γίνει τυπικά δεκτή και να εξετασθεί περαιτέρω ως

προς την ουσιαστική βασιμότητά της. Δεν ισχύει, όμως, το ίδιο και για τους πρόσθετους λόγους έφεσης, οι οποίοι, επειδή αντίγραφο του δικογράφου αυτών δεν έχει επιδοθεί στους εφεσίβλητους Ελληνικό Δημόσιο και Δήμο ..., όπως επιβάλλεται από την παρ. 2 του άρθρου 55 του π.δ/τος 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304), αποβαίνουν απορριπτέοι, ως απαράδεκτοι, χωρίς, πάντως, να κωλύεται η λήψη υπόψη από το Δικαστήριο του εν λόγω δικογράφου, ως υπομνήματος (πρβλ. 12/2018 VII Τμ. Ελ. Συν.).

3. Από τις διατάξεις των άρθρων 98 παρ. 1 του Συντάγματος, 15, 17, 22, 25, 27, 33 και 43 του π.δ/τος 774/1980 «Περί κωδικοποίησεως εις ενιαίον κείμενον των περί Ελεγκτικού Συνεδρίου ισχυουσών διατάξεων υπό τον τίτλον “Όργανισμός του Ελεγκτικού Συνεδρίου”» [Α' 189, βλ. ήδη άρθρο 44 παρ. 2 του Κώδικα Νόμων για το Ελεγκτικό Συνέδριο (ν. 4129/2013, Α' 52)], καθώς και 54 και 56 του ν. 2362/1995 «Περί Δημοσίου Λογιστικού, ελέγχου των δαπανών του Κράτους και άλλες διατάξεις» (Α' 247), όπως ίσχυαν κατά τον κρίσιμο για την ένδικη υπόθεση χρόνο, συνάγεται ότι αυτός που επιλαμβάνεται, με οποιονδήποτε τρόπο, της διαχείρισης των χρηματικών διαθεσίμων οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης αποκτά την ιδιότητα του υπολόγου και υποχρεούται αφενός σε λογοδοσία, αφετέρου στην αποκατάσταση κάθε ελλείμματος που διαπιστώνεται στη διαχείρισή του (Ε.Σ. Ολομ. 1983/2013, 1396, 1492/2000). Ο υπόλογος ευθύνεται για κάθε πταίσμα, δηλαδή και για ελαφρά αμέλεια, η οποία, μάλιστα, τεκμαίρεται, απαλλάσσεται δε μόνον εάν ο ίδιος επικαλεσθεί και αποδείξει ότι καμία απολύτως υπαιτιότητα, ως προς την επέλευση του ελλείμματος, δεν τον βαρύνει (βλ. Ε.Σ. Ολομ. 5241/2015, 2218/2014, 4689/2013, 719/2012, 505/2011, 27/2010, 1718/2009, 1783/2003, 1187/1998 κ.ά.). Εις βάρος του υπολόγου καταλογίζονται από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα και οι προσαυξήσεις, που ορίζονται από τις εκάστοτε ισχύουσες διατάξεις, απαλλάσσεται δε αυτών μόνο εάν αποδείξει ότι το διαπιστωθέν έλλειμμα δεν οφείλεται σε δόλο ή βαριά αμέλειά του.

4. Την ίδια με τον υπόλογο δημοσιολογιστική ευθύνη υπέχει και εκείνος που, χωρίς να είναι ή να θεωρείται από τον νόμο υπόλογος ή να άσκησε εν τοις πράγμασι (de facto) έργο υπολόγου, αναμειγνύεται με οποιονδήποτε τρόπο στη διαχειριστική διαδικασία, η δε ανάμιξη του επενεργεί αποφασιστικώς στην εκταμίευση του δημοσίου χρήματος, με την έννοια ότι, χωρίς αυτή, δεν θα μπορούσε να έχει προκληθεί το έλλειμμα. Όταν, επομένως, η δημιουργία του ελλείμματος αποτελεί προϊόν συντονισμένης δράσης του υπολόγου με τρίτο πρόσωπο, το οποίο συμμετείχε, κατά τα προεκτεθέντα, στη διαχειριστική διαδικασία, ο τελευταίος (συνευθυνόμενος) ευθύνεται αλληλεγγύως με τον υπόλογο για την αναπλήρωσή του και δη υπό τους αυτούς, όπως ο υπόλογος, όρους, τόσο ως προς το αυξημένο μέτρο ευθύνης, με το πταίσμα του συνευθυνόμενου να τεκμαίρεται και απαλλαγή του να χωρεί μόνο στην περίπτωση που ο ίδιος αποδείξει ότι το έλλειμμα δεν μπορεί να αποδοθεί σε οποιουδήποτε βαθμού υπαιτιότητά του, όσο και ως προς την έκταση των υποχρεώσεών του, την επιβάρυνση, δηλαδή, του συνευθυνόμενου και με τις προσαυξήσεις, εφόσον η επέλευση του ελλείμματος οφείλεται σε δόλια ή βαρέως αμελή συμπεριφορά του (Ε.Σ. Ολομ. 1240/2014).

5. Α. Διαχειριστικό έλλειμμα, κατά τη δημοσιολογιστική έννοια, όπως αυτή έχει προσδιοριστεί νομοθετικώς (βλ. άρθρο 56 του ν. 2362/1995) και διαπλαστεί νομολογιακώς (Ε.Σ. Ολομ. 534, 790/1991, 1913/1992, 1053/1998, 169/2005, 2342/2009, 1745/2010, 2293/2011, 4318/2013, 1808, 2218/2014, 2926/2015, 1994/2016 κ.ά.), είναι η επί έλαττον αδικαιολόγητη διαφορά μεταξύ της ποσότητας των χρημάτων κ.λπ. που έπρεπε να υπάρχει σε μία δεδομένη χρονική στιγμή στη δημόσια διαχείριση, με βάση τους τηρούμενους λογαριασμούς και σύμφωνα με τα υπάρχοντα

νόμιμα διαχειριστικά στοιχεία και εκείνης που πράγματι υπάρχει. Ως έλλειμμα, επομένως, νοείται και κάθε «ανοίκειος» πληρωμή, δηλαδή, κάθε πληρωμή που, μεταξύ άλλων, είτε δεν στηρίζεται σε πλήρη και νόμιμα δικαιολογητικά, είτε δεν έχουν τηρηθεί οι νόμιμες διαδικασίες για την πραγματοποίησή της. Όταν πρόκειται δε για τη χρηματική διαχείριση πρωτοβάθμιου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης, τη δημιουργία ελλείμματος, κατά την ανωτέρω έννοια, συνεπάγεται η μη τήρηση της διαδικασίας που προβλέπεται στο β.δ. της 17.5/15.6.1959 «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων» (Α' 114) και, μεταξύ άλλων, στα άρθρα 12, 13, 20, 21 παρ. 3, 22, 23, 25 και 60 αυτού, σύμφωνα με τα οποία, για τη διενέργεια των δημοτικών δαπανών, απαιτείται, αφού προηγηθεί η ανάληψη της σχετικής υποχρέωσης και η εκκαθάριση της δαπάνης, η έκδοση από το δήμαρχο ή τον αντιδήμαρχο, στον οποίον έχει τυχόν μεταβιβασθεί η οικεία αρμοδιότητα, χρηματικού εντάλματος πληρωμής, που προσυπογράφεται από τον προϊστάμενο της λογιστικής υπηρεσίας του δήμου και εν συνεχεία αποστέλλεται, μαζί με τα νόμιμα δικαιολογητικά, από τα οποία πρέπει σαφώς να προκύπτει το δικαίωμα του πιστωτή, στο δημοτικό ταμείο, προκειμένου να πραγματοποιηθεί η πληρωμή. Εκ τούτων συνάγεται ότι η πληρωμή δαπάνης χωρίς την ύπαρξη χρηματικού εντάλματος συνιστά ανοίκεια, κατ' αρχήν, πληρωμή, η οποία, σύμφωνα με όσα έγιναν ήδη δεκτά, συνεπάγεται τη δημιουργία διαχειριστικού ελλείμματος.

Β. Εξαιρέση από την ανωτέρω διαδικασία πληρωμής των δαπανών των δήμων εισάγεται με τις διατάξεις των άρθρων 38 και 39 του ως άνω β.δ/τος, οι οποίες επιτρέπουν την προπληρωμή των δικαιούχων χωρίς να προηγηθεί η ανάληψη, η εκκαθάριση της δαπάνης και η έκδοση χρηματικού εντάλματος, στις περιπτώσεις που η φύση των δαπανών επιβάλλει την ταχεία και άμεση πληρωμή αυτών, στις οποίες, ωστόσο, συγκαταλέγονται μόνο οι αναφερόμενες στο άρθρο 39 ή στις κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις (Ε.Σ. VII Τμ. 12/2018).

6. Σύμφωνα με το άρθρο 141 του π.δ/τος 1225/1981 «Περί εκτελέσεως των περι Ελεγκτικού Συνεδρίου διατάξεων» (Α' 304), οι καταλογιστικές πράξεις των Κλιμακίων του Δικαστηρίου πρέπει να περιέχουν, πλην άλλων, «αιτιολογικόν», ήτοι ένα ελάχιστο περιεχόμενο, που περιλαμβάνει την αναγκαία ιστορική και νομική αιτία που δικαιολογεί την υφιστάμενη δημοσιονομική ενοχή, κατά τρόπο που αφενός να καθίσταται ο καταλογιζόμενος γνώστης των λόγων, για τους οποίους καταλογίστηκε, ώστε να μπορεί να υπερασπιστεί τα δικαιώματά του, αφετέρου να είναι εφικτός ο δικαστικός έλεγχος της νομιμότητας του επιβαλλόμενου καταλογισμού, προς τον σκοπό της παροχής πλήρους δικαστικής προστασίας (Ε.Σ. VII Τμ. 1010/2018, 870/2016, 3941, 580/2014, 726/2011, 3012/2009, 2095/2007 κ.ά.). Το ίδιο ισχύει δε, υπό το καθεστώς του ν. 4055/2012 «Δίκαιη δίκη και εύλογη διάρκεια αυτής» (Α' 51), και για καταλογιστικές πράξεις των Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου, στους οποίους, με το άρθρο 79 του νόμου αυτού, έχει περιέλθει η αρμοδιότητα ελέγχου των απολογισμών των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και των άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου. Ως εκ του νόμου αιτιολογητέα, επομένως, η εκδιδόμενη από Επίτροπο πράξη καταλογισμού πρέπει, αλλά και αρκεί στο σώμα της να περιλαμβάνει, έστω και συνοπτικώς, όλα τα ουσιώδη συγκεκριμένα περιστατικά, τα οποία στοιχειοθετούν την ιδιότητα του καταλογιζόμενου ως υπολόγου ή συνευθυνόμενου, την ύπαρξη και το ύψος του ελλείμματος, καθώς και τις ενέργειες του καταλογιζόμενου που συνδέονται αιτιωδώς με τη δημιουργία του, ενώ, κατά τα λοιπά, η αιτιολογία μπορεί να συμπληρώνεται από τα στοιχεία του φακέλου (Ε.Σ. Ολομ. 1808, 1238/2014, 4689/2013, 1396/2000, VII Τμ. 1787, 1091/2017, 2468/2015, 4199, 3739, 2264, 587, 586/2014).

7. **A.** Στο άρθρο 26 του ν. 3274/2004 «Οργάνωση και λειτουργία των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης πρώτου και δευτέρου βαθμού» (Α' 195) ορίζεται ότι: «1. Θεωρούνται νόμιμες οι δαπάνες που πληρώθηκαν μέχρι 31η Δεκεμβρίου 2003 από νομαρχιακές αυτοδιοικήσεις, δήμους και κοινότητες, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου αυτών, καθώς και συνδέσμους πρωτοβάθμιων Ο.Τ.Α., σε βάρος των προϋπολογισμών τους, εφόσον αυτές: α) προβλέπονται από τις οικείες διατάξεις ή συνάδουν προδήλως με την αποστολή και τις αρμοδιότητες των παραπάνω φορέων, β) έχουν εγκριθεί και βεβαιωθεί από τα αρμόδια όργανα, γ) διενεργήθηκαν για σκοπό που έχει επιτελεσθεί και δ) δεν έχουν ακυρωθεί σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. 2. Καταλογισμοί που έχουν γίνει εις βάρος αιρετών οργάνων ή υπαλλήλων των ανωτέρω φορέων (...) για δαπάνες της προηγούμενης παραγράφου αίρονται, τυχόν δε βεβαιωθέντα ποσά από την ίδια αιτία διαγράφονται», στο δε άρθρο 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006 «Για την περαιτέρω χρήση πληροφοριών του δημόσιου τομέα και τη ρύθμιση θεμάτων αρμοδιότητας Υπουργείου Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης» (Α' 57) ότι: «Η αληθής έννοια της παρ. 1 του άρθρου 26 του ν. 3274/2004 (...) είναι ότι θεωρούνται νόμιμες οι δαπάνες που πληρώθηκαν μέχρι την 31η Δεκεμβρίου 2003 από Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, Δήμους και Κοινότητες, (...) σε βάρος των προϋπολογισμών τους, εφόσον: α) το είδος της δαπάνης προβλέπεται από τις οικείες διατάξεις ή συνάδει με τις αρμοδιότητες και την εν γένει κοινωνική αποστολή των παραπάνω φορέων, όπως απορρέουν από την κείμενη νομοθεσία, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε πλημμέλεια ή παράλειψη κατά τη σχετική διαδικασία, από την οποία και δημιουργήθηκε για τους παραπάνω φορείς υποχρέωση εξόφλησης της οικείας δαπάνης, β) έχουν εγκριθεί και βεβαιωθεί από τα αρμόδια όργανα, γ) αποδεικνύεται με κάθε πρόσφορο μέσο ότι ο σκοπός για τον οποίο διενεργήθηκαν έχει εκπληρωθεί και δ) δεν έχουν ακυρωθεί σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία».

B. Κατά την έννοια των ανωτέρω διατάξεων, ερμηνευομένων υπό το φως του άρθρου 98 παρ. 1 εδ. γ' του Συντάγματος, με το οποίο κατοχυρώνεται ο κατασταλτικός έλεγχος των υπολόγων των Ο.Τ.Α. από το Ελεγκτικό Συνέδριο και του άρθρου 102 παρ. 5 του Συντάγματος, με το οποίο διασφαλίζεται η διαφάνεια κατά τη διαχείριση των πόρων των Ο.Τ.Α., η νομιμοποίηση των δαπανών, που διενεργήθηκαν εις βάρος των προϋπολογισμών δήμων μέχρι 31.12.2003, τελεί υπό τον όρο ότι κατά την πραγματοποίησή τους δεν παραβιάστηκε ουσιώδης διαδικαστικός τύπος. Τέτοιους ουσιώδεις τύπους συνιστούν, ακριβώς επειδή αποσκοπούν στη διαφάνεια της χρηματικής διαχείρισης και την αποτροπή του κινδύνου διασπάθισης και παράνομης ιδιοποίησης των πόρων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, οι προβλεπόμενες από το β.δ. της 17.5/15.6.1959 διατυπώσεις για τη διεξαγωγή της ταμειακής υπηρεσίας των οργανισμών αυτών, όπως, μεταξύ άλλων, αυτές που αφορούν στην έκδοση τίτλου πληρωμής, για τις οποίες έγινε λόγος στη σκέψη 5 της παρούσας. Κατά συνέπεια, της επελθούσας με τις προμνησθείσες διατάξεις νομιμοποίησης εξαιρούνται οι πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν χωρίς χρηματικό ένταλμα, συνοδευόμενο από τα δικαιολογητικά που αποδεικνύουν το δικαίωμα του πιστωτή, στο πλαίσιο εξωταμειακής διαχείρισης (Ε.Σ. Ολομ. 1929/2018, 1756/2015, 2218, 1810/2014, 4689, 1989/2013, 2976/2012, 2293, 506/2011, VII Τμ. 696, 12/2018, 2580/2016, 2915, 954/2014, 940/2013, 244/2011, 2176/2010, 2570/2008).

8. **A.** Ο ν. 3801/2009 (Α' 163) ορίζει, περαιτέρω, στο άρθρο 37 παρ. 1, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 27 του ν. 4255/2014 (Α' 89), ότι: «1. Το Ελεγκτικό Συνέδριο, κατά την εκδίκαση του ένδικου μέσου της έφεσης ενώπιον των Τμημάτων του (...), σε υποθέσεις από καταλογιστικές πράξεις, που εκδόθηκαν από οποιαδήποτε αιτία σε βάρος των αιρετών οργάνων Δήμων (...) ή σε βάρος υπαλλήλων της

οικονομικής διαχείρισης τούτων (...), από Υπουργούς ή από μονομελή ή συλλογικά όργανα της Διοίκησης ή από όργανα του Ελεγκτικού Συνεδρίου και αναφέρονται σε χρονικό διάστημα μέχρι 1.7.2005, μπορεί αυτεπαγγέλτως ή ύστερα από αίτηση του βαρυνόμενου με τον καταλογισμό, που υποβάλλεται με το δικόγραφο του ένδικου μέσου ή των προσθέτων λόγων αυτού, να μειώσει το ποσό του καταλογισμού ως το ένα δέκατο του καταλογισθέντος ποσού, καθώς και να απαλλάξει τον υπαίτιο από τις προσαυξήσεις ή τόκους επί του καταλογισθέντος κεφαλαίου και αν ακόμη υφίσταται ελαφρά αμέλεια αυτού. Για την πιο πάνω μείωση ή απαλλαγή το Δικαστήριο συνεκτιμά το βαθμό της υπαιτιότητας του καταλογισθέντος, την προσωπική και οικογενειακή οικονομική του κατάσταση, τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, τις συνθήκες τέλεσής της και το επελθόν από αυτήν αποτέλεσμα. Το Δικαστήριο μπορεί να απαλλάξει, επίσης, τον καταλογισθέντα από το συνολικό ποσό του καταλογισμού, αν κρίνει ότι συνέτρεχε στο πρόσωπο του καταλογισθέντος συγγνωστή πλάνη για το δημιουργηθέν έλλειμμα. Επίσης, το Δικαστήριο, κατά την εκδίκαση των σχετικών καταλογισμών λαμβάνει υποχρεωτικά υπόψιν αμετάκλητα απαλλακτικές ποινικές αποφάσεις, βουλεύματα ή εισαγγελικές διατάξεις, με τις οποίες οι καταλογισθέντες απηλλάγησαν από κάθε συναφή ποινική ευθύνη. ...».

Β. Σύμφωνα με τις ανωτέρω διατάξεις, το Δικαστήριο, επιλαμβανόμενο έφεσης κατά καταλογιστικής πράξης που έχει εκδοθεί εις βάρος αιρετού οργάνου ή υπαλλήλου πρωτοβάθμιου οργανισμού τοπικής αυτοδιοίκησης για τις χρήσεις έως την 1η.7.2005, δύναται είτε να περιορίσει το ποσό του καταλογισμού έως το 1/10 αυτού, απαλλάσσοντας συγχρόνως τον καταλογισθέντα από τις επί του ελλείμματος προσαυξήσεις, συνεκτιμώντας τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης και το πταίσμα του υπολόγου, σε συνδυασμό με την προσωπική και οικογενειακή του κατάσταση, είτε να άρει, στο σύνολό του, τον καταλογισμό, εφόσον κρίνει ότι στο πρόσωπο του υπολόγου συνέτρεχε συγγνωστή πλάνη ως προς την επέλευση του ελλείμματος. Είναι δε, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης, συγγνωστή η πλάνη όταν ο υπόλογος όχι μόνον αγνοεί, αλλά και δεν μπορούσε να γνωρίζει τον μη νόμιμο χαρακτήρα των πράξεών του, έστω κι αν κατέβαλε, ενόψει των πνευματικών και επαγγελματικών δυνατοτήτων του, την προσήκουσα επιμέλεια και προσοχή (Ε.Σ. Ολομ. 1756/2015, 2236, 2218, 1808/2014, VII Τμ. 2468/2015, 1397/2014, 5016/2013 κ.ά.).

Γ. Με τις διατάξεις αυτές πραγματώνεται από τον κοινό νομοθέτη η απορρέουσα από την έννοια του κράτους δικαίου και προβλεπόμενη πλέον ρητώς στο άρθρο 25 παρ. 1 εδ. γ' του Συντάγματος αρχή της αναλογικότητας και τίθενται τα κριτήρια εφαρμογής της, υπό την έννοια ότι το ύψος του επιβαλλόμενου καταλογισμού δεν συνδέεται αναγκαίως μόνο με το ύψος του διαπιστωθέντος ελλείμματος, αλλά συνεκτιμώνται και άλλες, συντρέχουσες σε εκάστη περίπτωση, περιστάσεις, που καθορίζονται στον νόμο και, μπορεί να οδηγήσουν στη μείωση του καταλογισθέντος ποσού (Ε.Σ. Ολομ. 1808, 2219, 2218/2014, 4689, 4314, 4315/2013). Με την εφαρμογή των διατάξεων αυτών συντελείται μια θεμιτή διεύρυνση των ορίων του ελέγχου νομιμότητας προς την κατεύθυνση της ουσιαστικής δικαιοσύνης, ο έλεγχος δε αυτός είναι έλεγχος, κατ' ουσία, της προφανούς δυσαναλογίας του μέτρου σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό. Εκ τούτων συνάγεται ότι το ύψος του καταλογισμού, στο μέτρο που αφεύκτως πλήττει το δικαίωμα στην περιουσία του καταλογιζομένου, πρέπει να τελεί σε σχέση εύλογης αναλογίας αφενός με τη βαρύτητα της δημοσιονομικής παράβασης, αφετέρου με το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Στο πλαίσιο δε του ανωτέρω ελέγχου τυγχάνει, σε κάθε περίπτωση, ερευνητέο το είδος του ελλείμματος, ήτοι εάν αυτό αντιστοιχεί σε πραγματική ζημία του νομικού προσώπου ή είναι τυπικό,

οφειλόμενο, δηλαδή, μεταξύ άλλων, σε τυπικές παραλείψεις κατά τη διενέργεια των δημοσίων δαπανών. Κατόπιν αυτών, ενόψει της αρχής της αναλογικότητας, η οποία διατρέχει το σύνολο της έννομης τάξης και λαμβάνεται υπόψη κατά την ερμηνεία και εφαρμογή οποιουδήποτε κανόνα δικαίου (Ε.Σ. Ολομ. 477/2019, 1929/2018), οι προαναφερόμενες διατάξεις του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009 δεν αποκλείουν τη μείωση του καταλογισθέντος ποσού και κάτω του προβλεπόμενου από αυτές ορίου (1/10), εφόσον το ύψος του καταλογισμού, ακόμη και μετά την ως άνω προβλεπόμενη από τον νόμο μείωση, εξακολουθεί να τελεί σε προφανή δυσαναλογία με το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα.

9.Α. Στο άρθρο 6 παρ. 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών (Ε.Σ.Δ.Α.), η οποία κυρώθηκε με το ν.δ. 53/1974 (Α' 256) και έχει, σύμφωνα με το άρθρο 28 παρ. 1 του Συντάγματος, υπέρτερη έναντι των κοινών νόμων τυπική ισχύ, ορίζεται ότι: «Παν πρόσωπον κατηγορούμενον επί αδικήματι τεκμαίρεται αθών μέχρι της νομίμου αποδείξεως της ενοχής του». Το ΕΔΔΑ, ερμηνεύοντας τη διάταξη αυτή, που κατοχυρώνει το τεκμήριο αθωότητας ως διαδικαστική εγγύηση, που συμβάλλει κυρίως στην τήρηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης, αλλά ταυτόχρονα και ως ουσιαστική εγγύηση, ως στοιχείο, δηλαδή, της προσωπικότητας του διωκόμενου προσώπου, που προωθεί τον σεβασμό της τιμής και της αξιοπρέπειάς του (ΕΔΔΑ, Κώνστας κατά Ελλάδος, 24.5.2011, σκ. 32), έχει δεχθεί ότι, μετά την παύση των ποινικών διώξεων, το τεκμήριο αθωότητας επιβάλλει να ληφθεί υπόψη, σε κάθε μεταγενέστερη διαδικασία, οποιασδήποτε φύσης και να είναι, το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος έχει αθωωθεί (ΕΔΔΑ, Rushiti κατά Αυστρίας, 21.3.2000, Lamana κατά Αυστρίας, 10.7.2001, Teodor κατά Ρουμανίας, Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου -Τμήμα μείζονος σύνθεσης- 4.6.2013). Ειδικότερα, κατά τη νομολογία του ΕΔΔΑ, απόφαση διοικητικού δικαστηρίου ή δήλωση προερχόμενη από δημόσια αρχή, που έπονται τελικής αθωωτικής απόφασης ποινικού δικαστηρίου για το ίδιο πρόσωπο, δεν πρέπει να την παραβλέπουν και να θέτουν εν αμφιβόλω την αθώωση, έστω κι αν αυτή εχώρησε λόγω αμφιβολιών (ΕΔΔΑ Σταυρόπουλος κατά Ελλάδος, 27.9.2007), ως «τελική» δε απόφαση, στο πλαίσιο της προαναφερόμενης νομολογίας, νοείται η αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου (Ελ. Συν. Ολομ. 271/2019, πρβλ. ΕΔΔΑ, Zolotukhin κατά Ρωσίας -Τμήμα μείζονος σύνθεσης- 10.2.2009, σκ. 107, ΣτΕ 39/2018, 3051/2017, 1992/2016, 1184/2015, 1713/2014, 2951/2013).

Β. Για την ενεργοποίηση του κατ' άρθρο 6 παρ. 2 της ΕΣΔΑ τεκμηρίου αθωότητας πρέπει να υφίσταται σύνδεσμος (συνάφεια) μεταξύ της ολοκληρωθείσας ποινικής δίκης, η οποία έκρινε κατ' ουσίαν την κατηγορία, και της επακολουθήσασας δίκης ενώπιον του διοικητικού δικαστηρίου. Αυτό δύναται να συμβαίνει όταν η παρεπόμενη δίκη προϋποθέτει την εξέταση της προηγηθείσας κρίσης του ποινικού δικαστηρίου και ιδίως στην περίπτωση που το διοικητικό δικαστήριο υποχρεούται να εκτιμήσει τα αποδεικτικά στοιχεία της ποινικής δικογραφίας, να εξετάσει τη συμμετοχή του προσφεύγοντος στα γεγονότα που οδήγησαν στην ποινική κατηγορία ή να λάβει θέση επί των υφιστάμενων ενδείξεων της πιθανής ενοχής αυτού (ΕΔΔΑ, Allen κατά Ηνωμένου Βασιλείου, ό.π., σκ. 104). Στην περίπτωση κατά την οποία διαπιστωθεί η εν λόγω συνάφεια, η οποία προϋποθέτει ουσιαστικό έλεγχο των πραγματικών στοιχείων της διαφοράς, το διοικητικό δικαστήριο οφείλει να απόσχει από τη διατύπωση κρίσης ή και αιτιολογίας, η οποία θα έθετε εν αμφιβόλω το αθωωτικό αποτέλεσμα της οικείας ποινικής διαδικασίας (Ε.Σ. Ολομ. 271/2019, 124/2017).

Γ. Κατά πάγια νομολογία του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ε.Σ. Ολομ. 1034/ 2011, 542/2013, 1808/2014, 2679/2016), η δημοσιονομική δίκη παρουσιάζει κατ' αρχήν

αυτοτέλεια σε σχέση με την ποινική δίκη. Και τούτο, διότι ο υπόλογος φέρει δημοσιονομική ευθύνη για έλλειμμα που διαπιστώθηκε στη διαχείρισή του, η ευθύνη του δε αυτή, ως καθιερωθείσα κατά το σύστημα της νόθου αντικειμενικής ευθύνης (βλ. σκ. 3), θεμελιώνεται σε διαφορετικές προϋποθέσεις, αυτοτελείς σε σχέση με αυτές της ποινικής ευθύνης, ενόψει και του διαφορετικού σκοπού των ειδικών δημοσιονομικών διατάξεων, στις οποίες αυτή ερείδεται, δοθέντος ότι δεν αποσκοπεί στην καταστολή, αλλά στην αποκατάσταση του δημιουργηθέντος ελλείμματος. Περαιτέρω, όμως, ενόψει της ανωτέρω νομολογίας του ΕΔΔΑ, συντρέχει δέσμευση του Ελεγκτικού Συνεδρίου από την αθωωτική ποινική απόφαση, όταν επιλαμβάνεται εκ των υστέρων κατά την εκδίκαση υπόθεσης της δικαιοδοσίας του, εφόσον τα πραγματικά περιστατικά, αλλά και τα λοιπά στοιχεία που συγκροτούν την ποινική παράβαση, για την οποία έχει εκδοθεί απαλλακτική απόφαση, ταυτίζονται πλήρως με εκείνα στα οποία στηρίζεται ο καταλογισμός. Ήδη, σύμφωνα με τη νέα ρύθμιση της παραγράφου 2 του άρθρου 5 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97), ο οποίος εφαρμόζεται αναλογικά και στην ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου δίκη (άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/1981, Α' 304, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α' 135), όπως η παράγραφος αυτή αντικαταστάθηκε με τη διάταξη του άρθρου 17 του ν. 4446/2016 (Α' 240/22.12.2016, έναρξη ισχύος αυτής από τη δημοσίευση του νόμου στην Εφημερίδα της Κυβέρνησης), η οποία θεσπίστηκε με σκοπό τον σεβασμό του τεκμηρίου αθωότητας, σε εναρμόνιση με τη σχετική νομολογία του ΕΔΔΑ (βλ. την οικεία αιτιολογική έκθεση), τα δικαστήρια δεσμεύονται από τις αμετάκλητες αθωωτικές αποφάσεις, εκτός εάν η απαλλαγή στηρίχθηκε στην έλλειψη αντικειμενικών ή υποκειμενικών στοιχείων που δεν αποτελούν προϋπόθεση της διοικητικής παράβασης. Συνακόλουθα, μόνο εφόσον, κατά την εκδίκαση συγκεκριμένης διαφοράς, επιβεβαιωθεί ότι ανάμεσα στην ολοκληρωθείσα ποινική διαδικασία και τη δημοσιονομική δίκη έχει δημιουργηθεί ένας «εμφανής» σύνδεσμος, που θεμελιώνεται, ειδικότερα, στην ταυτότητα αφενός των επίδικων κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και αφετέρου τόσο της αντικειμενικής, όσο και της υποκειμενικής υπόστασης του ποινικού αδικήματος για το οποίο το πρόσωπο αθώωθηκε από τον ποινικό δικαστήριο και της αντίστοιχης δημοσιονομικής παράβασης που του αποδίδεται με την καταλογιστική πράξη, η δημοσιονομική δίκη χάνει την αυτοτέλειά της (πρβλ. ΕΔΔΑ, Καπετάνιος και λοιποί κατά Ελλάδα, 30.4.2015, σκ. 88), υπό την έννοια ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο, σεβόμενο το τεκμήριο αθωότητας, οφείλει, όχι απλώς να συνεκτιμήσει την αθωωτική ποινική απόφαση με τα λοιπά στοιχεία του φακέλου, αλλά να την ακολουθήσει, μη δυνάμενο να αποστεί από την κρίση αυτής (πρβλ. Ελ. Συν Ολομ. 271/2019, 124/2017).

10. Στην προκειμένη περίπτωση, από όλα ανεξαιρέτως τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης προκύπτουν τα ακόλουθα: Με την .../27.1.2009 απόφαση του Προέδρου του Ελεγκτικού Συνεδρίου, όπως αυτή εν συνεχεία τροποποιήθηκε με τις .../26.2.2009, .../5.8.2009, .../22.3.2010 και .../16.1.2012 όμοιες, συγκροτήθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 24 παρ. 3 του ν. 3202/2003 (Α' 284), Ομάδα Ελέγχου, με επικεφαλής Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, για τη διενέργεια έκτακτου κατασταλτικού ελέγχου στις διαχειρίσεις των οικονομικών ετών 1998 έως 2007 του Δήμου ... Από τον έλεγχο δε, ειδικότερα, των λογαριασμών οικονομικού έτους 1999, που διενήργησε η Ομάδα αυτή, όπως τα πορίσματά του αποτυπώθηκαν στην προσβαλλόμενη πράξη, καθώς και από τον μετέπειτα διενεργηθέντα από τη Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Οικονομικών σχετικό έλεγχο, για τα ευρήματα του οποίου συντάχθηκε η .../10.6.2014 έκθεση του Οικονομικού Επιθεωρητή Α... Σ..., διαπιστώθηκαν τα εξής:

A. i. Σύμφωνα με την προσβαλλόμενη πράξη, στο χρηματικό υπόλοιπο του Δήμου ... οικονομικού έτους 1999, ύψους 1.240.749.825 δραχμών, περιλαμβάνεται ποσό 165.305.011 δραχμών, το οποίο αφορά σε εκταμιεύσεις που συντελέστηκαν χωρίς την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων και, για τον λόγο αυτό, μεταφέρονταν στο επόμενο έτος προς τακτοποίηση. Στις ανωτέρω εκταμιεύσεις προέβαινε ο Ταμίας κατόπιν γραπτών εντολών πληρωμής, τις οποίες έδινε, κατά το πλείστον, ο Αντιδήμαρχος Οικονομικών Α... Γ..., προς τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας Θ... Γ..., ο οποίος εν συνεχεία κοινοποιούσε αυτές στον Δήμαρχο και ήδη εκκαλούντα. Από το προεκτεθέν ποσό των 165.305.011 δραχμών, ποσό 86.861.899 δραχμών αφορά σε εκταμιεύσεις που συντελέστηκαν κατά τα προηγούμενα έτη, ενώ ποσό 78.443.112 δραχμών αφορά σε εκταμιεύσεις που συντελέστηκαν το έτος 1999, με βάση ειδικές εντολές πληρωμής, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται σε αναλυτική λίστα εντολών του ίδιου έτους (1999).

ii. Από τον έλεγχο που διενεργήθηκε εν συνεχεία από τον Οικονομικό Επιθεωρητή Α... Σ..., ο οποίος βασίστηκε, ομοίως, στα απολογιστικά στοιχεία του Δήμου..., ειδικότερα δε, στην ανάλυση των χρηματικών υπολοίπων στις 31.12. κάθε έτους (σχετ., ως προς το 1999, το .../1585/23.6.2000 έγγραφο της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας) και κατόπιν αντιπαραβολής των ειδικών εντολών με τις πληρωμές βάσει των ημερήσιων ταμειακών καταστάσεων, καθώς και συσχέτισης αυτών με τα εκ των υστέρων, ήτοι μετά τη λήξη του οικείου οικονομικού έτους, εκδοθέντα για την τακτοποίηση των πληρωμών χρηματικά εντάλματα και τα σχετικά με αυτά δικαιολογητικά που τέθηκαν στη διάθεση του ελέγχου, διαπιστώθηκε εν τέλει ότι από το προαναφερθέν ποσό των 78.443.112 δραχμών, για πληρωμές ύψους 9.950.000 δραχμών δεν προσκομίστηκαν τα προβλεπόμενα από τις ισχύουσες διατάξεις δικαιολογητικά δαπανών που να αποδεικνύουν την απαίτηση των πιστωτών, ούτε εκδόθηκαν χρηματικά εντάλματα νομίμως θεωρηθέντα από τον αρμόδιο Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου (βλ. σελ. 39-46 της ως άνω .../10.6.2014 πορισματικής έκθεσης, με την οποία το εν λόγω ποσό χαρακτηρίζεται «πραγματικό» έλλειμμα).

iii. Ειδικότερα, για κάθε μία εκ των διενεργουμένων με τον τρόπο αυτό πληρωμών η Διεύθυνση της Ταμειακής Υπηρεσίας του Δήμου ..., με έγγραφό της προς το Γραφείο του Αντιδημάρχου Οικονομικών, εξέφραζε τις αντιρρήσεις της, αναφέροντας τα εξής: «1. Στο άρθρο 60 του Β.Δ. 17-5/15-6-1959 (ΦΕΚ 114/Α 15-6-1959) ορίζεται ότι όλες οι πληρωμές από το Δημοτικό Ταμείο γίνονται με χρηματικά εντάλματα. 2. Στα άρθρα 38 και 39 του ανωτέρω Β.Δ. ορίζονται ρητά οι περιπτώσεις στις οποίες γίνονται πληρωμές χωρίς την έκδοση χρηματικού εντάλματος στις οποίες όμως, δεν συμπεριλαμβάνεται η αναφερομένη στο θέμα περίπτωση. 3. Με το υπ' αριθμ. 172/1997 Π.Δ. (ΦΕΚ 146/10-7-1997 τ. Α) καθιερώθηκε η άσκηση προληπτικού ελέγχου των χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής, από 1/10/1997 (σχετική η 63/61102/8/9/97 Εγκ. της Δ.Ο.Υ. του Δήμου). 4. Ύστερα από τα ανωτέρω, θεωρούμε ότι η ως άνω πληρωμή χωρίς χρηματικό ένταλμα είναι προδήλως παράνομη και δεν είναι δυνατόν να γίνει εκτελεστή». Στη συνέχεια, το Γραφείο του Αντιδημάρχου Οικονομικών, με νεότερο έγγραφο προς τη Διεύθυνση της Ταμειακής Υπηρεσίας, απαντούσε ότι, παρά τις εύλογες αντιρρήσεις που αυτή έθετε, εμμένει στην ειδική εντολή για την πληρωμή χωρίς χρηματικό ένταλμα, γιατί το επιβάλλουν λόγοι επείγοντες και γενικότερου συμφέροντος. Ακολούθως, η Διεύθυνση Ταμειακής Υπηρεσίας, μετά το δεύτερο έγγραφο που λάμβανε από το Γραφείο του Αντιδημάρχου Οικονομικών, προέβαινε, μέσω των διαχειριστών πληρωμών, στις εν λόγω πληρωμές σε διάφορους πιστωτές του Δήμου, χωρίς την έκδοση χρηματικού εντάλματος, ενώ ενημέρωνε με έγγραφό της το Γραφείο του Δημάρχου, ότι προχωρά στην εκτέλεση της

εντολής ή ότι ενήργησε τις εν λόγω πληρωμές, εκτελώντας την εντολή του Αντιδημάρχου Οικονομικών (βλ. σελ. 19-20 της ως άνω πορισματικής έκθεσης).

iv. Η προσβαλλόμενη πράξη, αφού έκανε δεκτό ότι η φύση των επίμαχων δαπανών δεν ήταν τέτοια, ώστε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 38 και 39 του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959, να δικαιολογείται η προπληρωμή τους, κατέληξε ότι το ποσό των 78.443.112 δραχμών και ήδη 230.207,23 ευρώ, που είχε παρατύπως εκταμιευθεί, ήτοι χωρίς την προηγούμενη έκδοση χρηματικών ενταλμάτων πληρωμής, νομίμως θεωρηθέντων από τον Επίτροπο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, αλλά κατόπιν ειδικών εντολών πληρωμής, συνιστά έλλειμμα στη χρηματική διαχείριση του Δήμου..., οικονομικού έτους 1999, για το οποίο ευθύνεται, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, με τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας και τον Αντιδήμαρχο Οικονομικών, και ο εκκαλών, ως συνευθυνόμενος. Και τούτο, με την αιτιολογία ότι ο ανωτέρω, παρότι γνώριζε τη γενεσιουργό του ελλείμματος παράνομη αυτή διαδικασία, δοθέντος ότι ο δημοτικός ταμίας του κοινοποιούσε όλες τις αντιρρήσεις που προέβαλε στις εντολές του Αντιδημάρχου, παρέλειπε να ασκήσει τα υπηρεσιακά του καθήκοντα, ως γενικώς εποπτεύων των υπηρεσιών του Δήμου, προς αποκατάσταση της νομιμότητας. Με τη συμπεριφορά του δε αυτή που, σύμφωνα με την ίδια πράξη, συνιστά ανάμιξη (δια παραλείψεως) στη διαχειριστική διαδικασία, κατ' απόκλιση, σε ιδιαίτερος μεγάλο βαθμό, από τη στοιχειώδη συμπεριφορά του μέσου συνετού δημάρχου, ο εκκαλών συνετέλεσε αποφασιστικά στην πρόκληση του επίμαχου ελλείμματος, το οποίο καταλογίστηκε και εις βάρος του, πλέον προσαυξήσεων, ποσού 441.997,87 ευρώ.

v. Με την .../2018 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων ..., που δημοσιεύθηκε στις 7.12.2018 και έχει καταστεί αμετάκλητη (βλ. την από 3.5.2018 βεβαίωση του Εφετείου ..., καθώς και το άρθρο 473 του, ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο, «Κώδικα Ποινικής Δικονομίας», π.δ. 258/1986, Α' 121), ο εκκαλών αθώωθηκε από την κατηγορία της άμεσης συνέργειας σε απιστία στην υπηρεσία κατ' εξακολούθηση και επί μακρό χρόνο εις βάρος νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου (ν.π.δ.δ.), με αντικείμενο ιδιαίτερα μεγάλης αξίας, που υπερβαίνει το ποσό των 30.000, 120.000 και 150.000 ευρώ (βλ. άρθρο 256 του, ισχύοντος κατά τον κρίσιμο χρόνο, «Ποινικού Κώδικα», π.δ. 283/1985, Α' 106). Ειδικότερα, σύμφωνα με το κατηγορητήριο (βλ. σελ. 178 – 79 της απόφασης) ο εκκαλών «(...) ενώ ήταν Δήμαρχος του Δήμου ... και είχε ορίσει Αντιδήμαρχο Οικονομικών τον Α... Γ... (...) και για τα έτη 2002, 2003 και 2004 ως Αντιδήμαρχο Οικονομικών τον Α... Τ... και τους μεταβίβασε την αρμοδιότητα της οικονομικής διαχείρισης του Δήμου ..., αυτοί δε καίτοι είχαν από τα υπηρεσιακά τους καθήκοντα την υποχρέωση να μην εκταμιεύουν από το ταμείο του Δήμου χωρίς νόμιμο τίτλο πληρωμής, όπως είναι το χρηματικό ένταλμα, εντούτοις, εξέδωσαν ακολούθως ανά έτος απεριθωμμένες ειδικές εντολές πληρωμής, συνολικού ποσού 793.330,81 ευρώ [για το έτος 1999, ποσού 9.950.000 δρχ.] (...) κατά παράβαση των νόμιμων διαδικασιών χωρίς την ύπαρξη χρηματικών ενταλμάτων και χωρίς να συντρέχουν οι προϋποθέσεις της προπληρωμής παρότι γνώριζαν ότι με την εκτέλεση των ειδικών εντολών υφίστατο βλάβη η περιουσία του Δήμου προς όφελος των πιστωτών στους οποίους καταβάλλονταν χρήματα από το ταμείο του Δήμου χωρίς να έχουν αντίστοιχες εκκαθαρισμένες απαιτήσεις, αυτός δεν τους ανακάλεσε από τα καθήκοντά τους, καίτοι γνώριζε ότι προέβαιναν κατ' εξακολούθηση σε έκδοση ειδικών εντολών για πληρωμές δαπανών που ήταν προδήλως παράνομες, συμπράττοντας έτσι στη διαιώνιση του φαινομένου των πληρωμών με τις ειδικές εντολές, παρότι μάλιστα οι Προϊστάμενοι της Διεύθυνσης της Ταμειακής Υπηρεσίας τον ενημέρωναν μετά την έκδοση και εκτέλεση κάθε μίας Ειδικής Εντολής

για το προδήλως παράνομο της πληρωμής χρημάτων με βάση τις ειδικές εντολές του Αντιδημάρχου, ελαττώνοντας με τον τρόπο αυτό, με τις πράξεις διαχείρισης που διενεργούσαν, την περιουσία του Δήμου, προς όφελος των πιστωτών».

vi. Η ανωτέρω ποινική απόφαση, αφού δέχεται ότι το έτος 1999 έγιναν ανοίκειες πληρωμές με βάση ειδικές εντολές και χωρίς την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, συνολικού ύψους 9.950.000 δρχ. (βλ. σελ. 133), καταλήγει ότι (βλ. σελ. 154-155): «δεν υπήρξε θέμα υπεξαίρεσης των χρημάτων από το Ταμείο του Δήμου, δεδομένου ότι τα χρήματα τα έλαβαν οι δικαιούχοι είτε αυτοί ήταν απασχολούμενοι με σύμβαση μίσθωσης έργου στον Δήμο προμηθευτές ή εργολάβοι κλπ. Το θέμα είναι ότι δεν τηρήθηκε η προβλεπόμενη από τον Νόμο διαδικασία, δηλαδή η έκδοση τακτικού χρηματικού εντάλματος πληρωμής (Χ.Ε.Π.), η αποστολή αυτού για θεώρηση στην Υπηρεσία Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου και τέλος η πληρωμή του στον δικαιούχο. Αντ' αυτού, διενεργούνταν πρώτα η πληρωμή, ελάμβανε ο δικαιούχος τα χρήματά του από το Ταμείο του Δήμου και ακολουθούσε η έκδοση του Χ.Ε.Π. ως πράξη λογιστικής τακτοποίησης, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις τα χρηματικά εντάλματα ακυρώθηκαν ή δεν εγκρίθηκαν από το Ελεγκτικό Συνέδριο. Ειδικά για την πληρωμή προμηθευτών και εργολάβων στα πλαίσια συμβάσεων έργου, όπως αποδείχθηκε, τα έργα πραγματοποιήθηκαν και ότι υπήρχαν σχετικές ομόφωνες αποφάσεις των αρμοδίων συλλογικών οργάνων του Δήμου. Περαιτέρω, για τις ειδικές εντολές που αφορούν την πληρωμή δεδουλευμένων συμβασιούχων του Δήμου, υπήρχαν γεννημένες αξιώσεις των εργαζομένων, οι οποίες σε κάποιες περιπτώσεις αναγνωρίστηκαν και με δικαστικές αποφάσεις που τους δικαίωναν, επιβάλλοντας, επιπλέον, τόκους και έξοδα στον Δήμο. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, η έκδοση ειδικών εντολών ήταν γνωστή τακτική που ακολουθείτο επί σειρά ετών και εφαρμοζόταν ευρέως και κατά κανόνα για την κάλυψη δαπανών και εξόδων του Δήμου. Από την όλη ακροαματική διαδικασία ουδόλως αποδείχθηκε ότι οι κατηγορούμενοι ενήργησαν κατ' αυτόν τον τρόπο με δόλο που περιλαμβάνει αφενός τη θέλησή τους να ελαττώσουν τη δημοτική περιουσία και αφετέρου τη γνώση του ότι επέρχεται ελάττωση αυτής, πολύ περισσότερο, δεν αποδείχθηκε ότι υπήρχε σκοπός οφέλους των ιδίων ή τρίτων. Επομένως, με βάση τα ανωτέρω, η ως άνω πράξη για την οποία κατηγορείται (...) ο έβδομος [κατηγορούμενος] Δήμαρχος ..., δεν τελέστηκε αφού δεν στοιχειοθετείται η αντικειμενική, αλλά ούτε και η υποκειμενική υπόσταση του ως άνω εγκλήματος, καθόσον αφενός μεν λείπει η ελάττωση της περιουσίας του Δήμου ..., αφετέρου λείπει το στοιχείο του άμεσου δόλου και επιπλέον ο σκοπός ωφέλειας των ιδίων ή τρίτων».

B. i. Με το .../8.3.1999 έγγραφο του Αντιδημάρχου Οικονομικών του Δήμου ... δόθηκε εντολή προς τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας για την πληρωμή ποσού 17.500.910 δραχμών στην ασφαλιστική εταιρεία «Α... Ε... Α...» για την παράταση της ασφαλιστικής περιόδου από 1.3.1999 έως 1.6.1999, χωρίς την έκδοση χρηματικού εντάλματος και χωρίς επίκληση κανενός λόγου επείγοντος. Μετά την άρνηση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας να εκτελέσει την εντολή (βλ. το .../8.3.1999 έγγραφό του), ο Αντιδήμαρχος έδωσε νέα εντολή (βλ. το .../8.3.1999 έγγραφό του), επικαλούμενος λόγους επείγοντες και γενικότερου συμφέροντος. Τελικώς, το ποσό εκταμιεύθηκε στις 7.4.1999, αφού πρώτα ενημερώθηκε εγγράφως ο Δήμαρχος περί της εντολής εκταμίευσης των χρημάτων χωρίς χρηματικό ένταλμα (σχετ. το .../537/8.3.1999 έγγραφο του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας προς τον Δήμαρχο), ενώ στις 12.5.1999 εκδόθηκαν τα 3723, 3725, 3724 και 3726, οικονομικού έτους 1999, χρηματικά εντάλματα πληρωμής, με δικαιούχο την ίδια ως άνω εταιρεία, ποσού 14.690.815, 2.805.895, 1.715

και 2.485 δραχμών, αντίστοιχα, τα οποία δεν υποβλήθηκαν στο Ελεγκτικό Συνέδριο για προληπτικό έλεγχο.

ii. Με τα .../7.6.1999, .../10.6.1999, .../14.6.1999, .../8.6.1999, 758/15.6.1999, .../17.6.1999, .../22.6.1999, .../30.6.1999, έγγραφα του Αντιδημάρχου Οικονομικών δόθηκαν εντολές προς τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας για την πληρωμή ποσού, συνολικού ύψους 15.500.000 δραχμών, στην ίδια ως άνω ασφαλιστική εταιρεία «Α... Ε... Α...» για την παράταση της ασφαλιστικής περιόδου από 1.6.1999 έως 1.9.1999, χωρίς την έκδοση χρηματικού εντάλματος και χωρίς επίκληση κανενός λόγου επείγοντος. Μετά την άρνηση του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας να εκτελέσει τις εντολές (βλ. τα .../7.6.1999, .../10.6.1999, .../14.6.1999, .../8.6.1999, .../15.6.1999, .../17.6.1999, .../22.6.1999 και .../30.6.1999 έγγραφα αυτού), ο Αντιδήμαρχος έδωσε νέα εντολή (βλ. τα .../7.6.1999, 745/10.6.1999, .../14.6.1999, .../8.6.1999, .../15.6.1999, .../17.6.1999, .../22.6.1999 και .../30.6.1999 έγγραφα αυτού) επικαλούμενος και στην περίπτωση αυτή, αορίστως, λόγους επείγοντος και γενικότερου συμφέροντος. Ακολούθως, αφού ενημερώθηκε εγγράφως ο Δήμαρχος περί της εντολής εκταμίευσης των χρημάτων χωρίς χρηματικό ένταλμα (σχετ. τα .../1702/7.6.1999, .../1752/10.6.1999, .../1776/14.6.1999, .../1716/8.6.1999, .../1784/15.6.1999, .../1816/17.6.1999, .../1861/22.6.1999 και .../1930/30.6.1999 έγγραφα του Προϊσταμένου της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας προς τον Δήμαρχο) και, ενώ, σύμφωνα με το ημερήσιο δελτίο ταμείου, είχε ήδη εκταμιευθεί, δυνάμει των ανωτέρω εντολών, το ποσό των 15.500.000 δραχμών, εκδόθηκαν, στις 14.7.1999, τα 7074, 7073, 7072, 7071, οικονομικού έτους 1999, χρηματικά εντάλματα πληρωμής, συνολικού ποσού 17.500.910 δραχμών (15.500.000 δραχμών, πλέον ποσού 2.000.910 δραχμών, το οποίο εκταμιεύθηκε στις 10.8.1999, ήτοι μετά την έκδοση των ανωτέρω χρηματικών ενταλμάτων), τα οποία δεν υποβλήθηκαν στο Ελεγκτικό Συνέδριο για προληπτικό έλεγχο.

iii. Η προσβαλλόμενη πράξη, αφού έκανε δεκτό ότι η φύση των επίμαχων δαπανών δεν ήταν τέτοια, ώστε, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 38 και 39 του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959, να δικαιολογείται η προπληρωμή τους, κατέληξε ότι το συνολικό ποσό των 35.001.820 (14.690.815 + 2.805.895 + 1.715 + 2.485 + 15.500.000 + 2.000.910) δραχμών και ήδη 102.719,94 ευρώ, που είχε παρατύπως εκταμιευθεί για την πληρωμή της ως άνω ασφαλιστικής εταιρείας, πριν από την έκδοση των σχετικών χρηματικών ενταλμάτων και χωρίς αυτά να υποβληθούν στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, συνιστά έλλειμμα στη χρηματική διαχείριση του Δήμου ..., οικονομικού έτους 1999, για το οποίο ευθύνεται, αλληλεγγύως και εις ολόκληρον, με τον Προϊστάμενο της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας, τον Αντιδήμαρχο Οικονομικών και τους κληρονόμους του αρμόδιου διαχειριστή πληρωμών και ο εκκαλών, ως συννευθυνόμενος. Και τούτο, με την αιτιολογία, όπως αναλυτικά εκτέθηκε στην σκέψη iv, ότι ο ανωτέρω, παρότι γνώριζε τη γενεσιουργό του ελλείμματος παράνομη αυτή διαδικασία, δοθέντος ότι ο δημοτικός ταμίας του κοινοποιούσε όλες τις αντιρρήσεις που προέβαλλε στις εντολές του Αντιδημάρχου, παρέλειπε να ασκήσει τα υπηρεσιακά του καθήκοντα προς αποκατάσταση της νομιμότητας. Ως εκ τούτου, το έλλειμμα αυτό καταλογίστηκε και εις βάρος του, πλέον προσαυξήσεων, ποσού 197.222,29 ευρώ.

11. Με δεδομένα αυτά και σύμφωνα με όσα εκτέθηκαν στις νομικές σκέψεις που προηγήθηκαν, το Τμήμα κρίνει ως ακολούθως:

i. Το ανωτέρω, υπό σκέψη 10 Α i ποσό των 78.443.112 δραχμών και ήδη 230.207,23 ευρώ συνιστά έλλειμμα στη διαχείριση του Δήμου ..., οικονομικού έτους 1999, διότι, όπως ορθώς δέχθηκε και η προσβαλλόμενη πράξη, εκταμιεύθηκε κατά

παράβαση ουσιώδους τύπου της διαδικασίας διενέργειας των δαπανών και συγκεκριμένα χωρίς την έκδοση νόμιμων τίτλων πληρωμής (χρηματικά εντάλματα), αλλά με μόνη την έκδοση εντολών πληρωμής από τον Αντιδήμαρχο Οικονομικών. Έλλειμμα, εξάλλου, συνιστά και το ανωτέρω, υπό σκέψεις 10 Β i και ii, ποσό των 35.001.820 (17.500.910 * 2) δραχμών και ήδη 102.719,94 ευρώ, που αφορά στις εκταμιεύσεις για την πληρωμή της ως άνω ασφαλιστικής εταιρείας. Και τούτο, ως προς τα εκ των υστέρων εκδοθέντα χρηματικά εντάλματα, για τον πρόσθετο λόγο ότι δεν υποβλήθηκαν στον προληπτικό έλεγχο του Ελεγκτικού Συνεδρίου (Ε.Σ. VII Τμ. 11/2018, 1467, 1399/2017), ενώ, άλλωστε, στον έλεγχο αυτό δεν υποβλήθηκε ούτε το εκ των προτέρων, κατά το μέρος που αφορά στην εκταμίευση του ως άνω ποσού των 2.000.910 δραχμών, εκδοθέν χρηματικό ένταλμα.

ii. Περαιτέρω, ορθώς, κατ' αρχήν, με την προσβαλλόμενη πράξη, αποδόθηκε στον εκκαλούντα η ιδιότητα του συνευθυνόμενου για τα οικεία ελλείμματα και όσα αντίθετα υποστηρίζονται, με τον πρώτο λόγο έφεσης, πρέπει να απορριφθούν ως αβάσιμα. Πράγματι, πέραν των κατ' ιδίαν καθηκόντων που συνεπάγεται η θέση του δημάρχου, σύμφωνα με το άρθρο 114 παρ. 1 περιπτ. γ' του Δημοτικού και Κοινοτικού Κώδικα, ως προϊσταμένου και διευθύνοντος των υπηρεσιών του δήμου, τόσο από το ως άνω άρθρο, όσο και από το σύνολο των διατάξεων του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959, καθίσταται σαφής η ευρύτερη θεσμική αποστολή, η οποία του επιφυλάσσεται από τον νόμο, ως εγγυητή των συμφερόντων του δήμου και, κατ' επέκταση, η ιδιαίτερη νομική υποχρέωση του δημάρχου να παρεμβαίνει κάθε φορά που τα συμφέροντα αυτά διακυβεύονται. Τούτο δε, ακόμη και όταν, έχοντας μεταβιβάσει τις σχετικές με τη χρηματική διαχείριση του δήμου αρμοδιότητες (άρθρο 115 περ. γ' του ίδιου ως άνω Κώδικα), ο ίδιος δεν ασκεί πλέον τέτοιες αρμοδιότητες. Εφόσον, συνεπώς, στην προκειμένη περίπτωση, ο εκκαλών, μολονότι, όπως ο ίδιος, άλλωστε, συνομολογεί (βλ. σελ. 4 του δικογράφου της έφεσης), γνωστοποιούνταν σε αυτόν οι εκάστοτε εντολές του Αντιδημάρχου Οικονομικών για την παράκαμψη της προσήκουσας διαδικασίας, όσον αφορά στην πραγματοποίηση των πληρωμών του Δήμου ..., τίποτε δεν έπραξε για να παρεμποδίσει την εκτέλεση των εν λόγω εντολών, στον αυτό, με τον εκδότη των εντολών, βαθμό συνέβαλε στις μη νόμιμες διαχειριστικές ενέργειες, από τις οποίες προέκυψαν τα αντίστοιχα ελλείμματα (βλ. ad hoc Ε.Σ. VII Τμ. 1399 και 1467/2017). Κατά τούτο δε, στοιχειοθετείται και ο αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ της μη συνάδουσας, με τα καθήκοντά του ως Δημάρχου, παράλειψης του εκκαλούντος να ενεργήσει για την αποκατάσταση της δημοσιολογιστικής τάξης, και της επέλευσης των συγκεκριμένων ελλειμμάτων. Συνακόλουθα, δεν ευσταθεί ο ειδικότερος ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι, ναι μεν ελάμβανε γνώση των μη νόμιμων διαχειριστικών ενεργειών των υπαλλήλων του Δήμου, πλην όμως, ενόψει του ότι η αρμοδιότητα της διαχείρισης των οικονομικών αυτού είχε μεταβιβαστεί στον αρμόδιο Αντιδήμαρχο, ο ίδιος δεν είχε καμία δυνατότητα ανάμιξης στη διαχειριστική διαδικασία. Τούτο δε, καθόσον, ενόψει των γενόμενων δεκτών ανωτέρω, η γνωστοποίηση σε αυτόν των παράνομων ειδικών εντολών του Αντιδημάρχου, οι οποίες, μάλιστα, εντάσσονταν στο πλαίσιο μίας μακροχρόνιας πρακτικής, την ύπαρξη της οποίας, όπως ο ίδιος συνομολογεί (βλ. σελ. του υπομνήματος), αναμφισβήτητα γνώριζε, αρκεί για την ενεργοποίηση της δημοσιονομικής ευθύνης του ως συνευθυνόμενου, υπό την έννοια ότι, παρά την εκχώρηση των ως άνω αρμοδιοτήτων, καθίστατο επιβεβλημένη, ως εκ του θεσμικού του ρόλου ως εγγυητή των δημοτικών συμφερόντων, η ανάμιξη αυτού στη διαχειριστική διαδικασία, κατά τρόπον, ώστε να αποκατασταθεί η δημοσιονομική νομιμότητα και να αποτραπεί η δημιουργία περαιτέρω νέων ελλειμμάτων.

iii. Υπό τις περιστάσεις αυτές και λαμβανομένου ιδίως υπόψη του γεγονότος ότι, όταν ο εκκαλών ελάμβανε γνώση των εντολών του Αντιδημάρχου, ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας είχε ήδη εκφέρει αντιρρήσεις ως προς τη νομιμότητά τους, έλλειψη υπαιτιότητας του εκκαλούντος δεν θα μπορούσε να γίνει δεκτή, όπως αβασίμως προβάλλεται με τον τρίτο λόγο έφεσης. Ειδικώς δε, ως προς το δεύτερο κεφάλαιο του καταλογισμού, ο ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι λόγοι κατεπείγοντος, οφειλόμενοι στη ματαίωση δύο σχετικών δημοπρασιών από τη Δημορχιακή Επιτροπή, επέβαλαν την πληρωμή της ως άνω ασφαλιστικής εταιρείας χωρίς την προηγούμενη έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, προκειμένου να υπάρχει νόμιμη ασφάλιση των οχημάτων του Δήμου, η οποία είναι υποχρεωτική, αλυσιτελώς προβάλλεται. Και τούτο, διότι, σε κάθε περίπτωση, η πληρωμή ασφαλιστρών δεν εμπίπτει στις περιοριστικά αναφερόμενες στο άρθρο 38 του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959 κατηγορίες δαπανών, για τη διενέργεια των οποίων είναι επιτρεπτή η, κατ' εξαίρεση, προπληρωμή (βλ. σκ. 5). Η διαμορφωθείσα δε επί σειρά ετών πρακτική των πληρωμών με βάση ειδικές εντολές, την οποία επικαλείται ο εκκαλών προς απόδειξη της έλλειψης υπαιτιότητάς του, δεν αρκεί για να τον απαλλάξει από την προσωπική του ευθύνη, καθόσον δεν δύναται αυτή καθεαυτή να υπερακοντίσει τις νόμιμες διατυπώσεις διενέργειας των δαπανών, πολλώ μάλλον, που καθιστά δυσχερή, σε σημαντικό βαθμό, τον εντοπισμό τυχόν διαχειριστικών ανωμαλιών. Εξάλλου, ο εκκαλών, καθόσον, κατά τα ήδη γνωστά στο Δικαστήριο, από σειρά προσβαλλόμενων, ενώπιόν του, καταλογιστικών πράξεων του Προϊσταμένου της Ομάδας Ελέγχου του Ελεγκτικού Συνεδρίου στον Δήμο ..., όσο και από την .../10.6.2014 πορισματική έκθεση, επέδειξε ανοχή σε παρόμοιες μη νόμιμες διαχειριστικές ενέργειες, που έλαβαν χώρα από την έναρξη της θητείας του (1.1.1999) και μέχρι το έτος 2007, συνέβαλε στη διαίονιση μίας παράνομης πρακτικής, που, όπως ο ίδιος υποστηρίζει (βλ. σελ. 10 του υπομνήματος), ακολουθείτο πλέον των 20 ετών ήδη πριν από την ανάληψη των καθηκόντων του.

iv. Συναφώς, ο ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι, ενόψει του ότι, ως Δήμαρχος ενός από τους μεγαλύτερους Δήμους της χώρας, δεν ήταν σε θέση να ελέγχει κάθε ενέργεια των οργάνων αυτού, συνέτρεχε στο πρόσωπό του συγγνωστή πλάνη, που δικαιολογεί την απαλλαγή του από τον ένδικο καταλογισμό, κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009, είναι, ομοίως, απορριπτέος ως αβάσιμος. Και τούτο, καθόσον, λόγω ακριβώς της ως άνω ιδιότητάς του και της εντεύθεν ενασχόλησής του με τη διοίκηση των τοπικών υποθέσεων, όφειλε και μπορούσε να γνωρίζει ότι η ως άνω ακολουθούμενη από την Ταμειακή Υπηρεσία του Δήμου πρακτική, για την οποία, όπως έγινε ήδη δεκτό, ήταν πλήρως ενημερωμένος, είναι ασύμβατη με τη δημοσιολογιστική νομιμότητα.

v. Ωστόσο, αν και εν γένει η κατάφαση, με την προσβαλλόμενη πράξη, της ιδιότητας του εκκαλούντος ως συνευθυνόμενου δεν πάσχει, ειδικώς όσον αφορά στο δεύτερο από τα προαναφερόμενα ελλείμματα, εκείνο, δηλαδή, που προέκυψε από την παράτυπη εκταμίευση ποσών για την πληρωμή της ως άνω ασφαλιστικής εταιρείας, ο καταλογισμός του εκκαλούντος με ολόκληρο το ποσό των 102.719,94 ευρώ δεν δικαιολογείται από το πραγματικό της υπόθεσης. Και τούτο, διότι, ακριβώς επειδή η ευθύνη του εκκαλούντος συνίσταται στην παράλειψή του να αποτρέψει την εκτέλεση των ειδικών εντολών του Αντιδημάρχου, αυτός δεν μπορεί να ευθύνεται για τη μεμονωμένη πληρωμή των 2.000.910 ευρώ (ήδη 5.872,07 ευρώ) στις 10.8.1999 (βλ. σκ. 10 Β ii), η οποία, πέραν του ότι δεν έχει συσχετισθεί με κάποια έγγραφη εντολή γνωστοποιηθείσα σε αυτόν, έλαβε χώρα κατόπιν έκδοσης νόμιμου τίτλου πληρωμής (χρηματικού εντάλματος). Ως εκ τούτου, ενόψει του ότι η ευθύνη του συνευθυνόμενου

προϋποθέτει απαραίτητως τη διαπίστωση αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της συμπεριφοράς αυτού και του δημιουργηθέντος ελλείμματος (πρβλ. Ε.Σ. Ολομ. 6444/2015, 2976/2012, VII Τμ. 838/2017), για το συγκεκριμένο έλλειμμα, που οφείλεται αποκλειστικά και μόνο στη μη υποβολή της σχετικής δαπάνης σε προληπτικό έλεγχο, ο εκκαλών δεν φέρει ευθύνη, καθώς αυτό δεν συνδέεται αιτιωδώς με οιαδήποτε πράξη ή παράλειψη αυτού, αναγόμενη στην αρμοδιότητά του. Κατόπιν αυτού, ως προς το δεύτερο κεφάλαιο του καταλογισμού, το έλλειμμα για το οποίο ευθύνεται ο εκκαλών ανέρχεται σε 96.847,87 (102.719,94 - 5.872,07) ευρώ.

vi. Κατά τα λοιπά, η προσβαλλόμενη καταλογιστική πράξη, ως εκ του νόμου αιτιολογητέα, φέρει πλήρη και επαρκή αιτιολογία, καθόσον στο σώμα της προσδιορίζεται με σαφήνεια η ιστορική και νομική αιτία του καταλογισμού και εξειδικεύονται τα ουσιώδη πραγματικά περιστατικά, τα οποία διαπιστώθηκαν από το αρμόδιο όργανο και θεμελιώνουν κατά νόμο την ευθύνη του εκκαλούντος για τη δημιουργία του ελλείμματος, καθώς και το ύψος αυτού. Συγκεκριμένα, η ιδιότητα του συνευθυνόμενου που αποδίδεται στον εκκαλούντα θεμελιώνεται στο ότι, εάν και αυτός ελάμβανε γνώση όλων των παράνομων ειδικών εντολών, ουδέποτε, ωστόσο, παρενέβη, όπως είχε καθήκον, ως εκ της ιδιότητάς του ως Δημάρχου, προκειμένου να αποτρέψει την εκτέλεσή τους. Περαιτέρω, εκτίθενται αναλυτικώς τα πραγματικά περιστατικά, υπό τα οποία προέκυψαν τα ελλείμματα από την, κατά παρέκκλιση της νόμιμης διαδικασίας, ήτοι χωρίς νόμιμο τίτλο, πραγματοποίηση των πληρωμών του Δήμου. Κατά τα αναφερόμενα δε στην προσβαλλομένη (βλ. σκ. 10 Α i), ως προς το πρώτο κεφάλαιο του καταλογισμού, ειδικότερα, το έλλειμμα συνίσταται στο ποσό των 78.443.112 δραχμών, το οποίο περιλαμβάνεται στο χρηματικό υπόλοιπο του Δήμου ..., οικονομικού έτους 1999, αφορά δε στο σύνολο των μεταφερόμενων στο επόμενο έτος προς τακτοποίηση εκταμιεύσεων, οι οποίες συντελέστηκαν εντός του ίδιου έτους (1999), χωρίς την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, αλλά με βάση ειδικές εντολές πληρωμής, που συμπεριλαμβάνονται σε αναλυτική λίστα εντολών του ίδιου έτους. Ως εκ τούτου, η προσβαλλόμενη πράξη περιλαμβάνει το νόμιμο ελάχιστο περιεχόμενο, δυνάμενο επιτρεπτός να συμπληρωθεί από τα στοιχεία του φακέλου, μεταξύ των οποίων και η προαναφερόμενη λίστα εντολών, το οποίο καθιστά τον εκκαλούντα γνώστη της αιτίας για την οποία βαρύνεται με τον επιβληθέντα καταλογισμό. Άλλωστε, ο εκκαλών δεν επικαλείται, ούτε αποδεικνύει, αν και ο ίδιος φέρει το σχετικό βάρος, τη συνδρομή των προϋποθέσεων για την, κατ' εξαίρεση, προπληρωμή, έστω ορισμένων από τις σχετικές δαπάνες, σύμφωνα με τις ως άνω διατάξεις των άρθρων 38 και 39 του β.δ/τος της 17.5/15.6.1959, που καθιερώνουν μία ειδική διαδικασία διενέργειας των δαπανών, κατ' απόκλιση του κανόνα περί προηγούμενης έκδοσης χρηματικών ενταλμάτων (βλ. σκ. 5). Και τούτο, πολλώ μάλλον, που, όπως ο ίδιος υποστηρίζει (βλ. σελ. 10 του υπομνήματος), η πληρωμή δαπανών χωρίς χρηματικά εντάλματα, αλλά με βάση ειδικές εντολές και η μεταφορά των πληρωμών αυτών για τακτοποίηση στο επόμενο έτος αποτελούσε μία πάγια πρακτική πολλών ετών για τον εν λόγω Δήμο, ακολουθούμενη, δηλαδή, κατά κόρον, ανεξαρτήτως της φύσεως των σχετικών δαπανών. Ενόψει αυτών, ο τρίτος λόγος έφεσης περί του ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι πλημμελώς αιτιολογημένη, υπό τις ειδικότερες αιτιάσεις ότι αφενός δεν προσδιορίζει τις συγκεκριμένες πράξεις ή παραλείψεις του εκκαλούντος, στις οποίες θεμελιώνεται η ευθύνη του ως συνευθυνόμενου, αφετέρου δεν εξειδικεύει, ως προς το πρώτο κεφάλαιο του καταλογισμού, τις συγκεκριμένες ειδικές εντολές που αυτό αφορά, ώστε να μπορεί να ελεγχθεί εάν οι σχετικές δαπάνες έχρηζαν ταχείας και άμεσης πληρωμής, πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

vii. Όσον αφορά, εξάλλου, στο πρώτο κεφάλαιο του καταλογισμού, η πορισματική έκθεση του Οικονομικού Επιθεωρητή αφορά σε μέρος, ανερχόμενο σε 9.950.000 δραχμές, του υφιστάμενου στις 31.12.1999 συνολικού ελλείμματος των 78.443.112 δραχμών, το οποίο διαπιστώθηκε με την προσβαλλόμενη πράξη και περιλαμβάνει, ειδικότερα, το ποσό των ανοίκειων πληρωμών δαπανών, που διενεργήθηκαν εντός του ως άνω οικονομικού έτους (1999) με μόνο δικαιολογητικό τις ειδικές εντολές του Αντιδημάρχου Οικονομικών, αφαιρουμένων, ωστόσο, των ποσών εκείνων για τα οποία εκδόθηκαν, εντός των επόμενων οικονομικών ετών, αντίστοιχα χρηματικά εντάλματα για τη λογιστική τακτοποίηση των γενόμενων πληρωμών (βλ. σκ. 10 Α ii). Ενόψει αυτών, η προσβαλλόμενη πράξη τελεί σε πλήρη συμφωνία με την προαναφερόμενη πορισματική έκθεση ως προς το ύψος του υφιστάμενου στις 31.12.1999 συνολικού ελλείμματος, υπό την ειδικότερη έννοια της παράτυπης διενέργειας εκταμιεύσεων, οι οποίες μέχρι το χρονικό αυτό σημείο δεν είχαν τακτοποιηθεί. Δεν τίθεται, επομένως, ζήτημα αντίφασης μεταξύ των δύο αυτών ελέγχων, που να καθιστά την αιτιολογία του ένδικου καταλογισμού ασαφή και, κατ' επέκταση, πλημμελή, όπως αβασίμως ισχυρίζεται ο εκκαλών, κατ' ορθή εκτίμηση του δεύτερου λόγου έφεσης (πρβλ. Ε.Σ. VII Τμ. 757/2019, 1399/2017).

viii. Εξάλλου, η εκ των υστέρων λογιστική τακτοποίηση, έστω κατά το πλείστον, των εξωλογιστικών πληρωμών δεν αναιρεί την ύπαρξη του ως άνω ήδη δημιουργηθέντος και αναγόμενου στις ημερομηνίες έκαστης πληρωμής, συνολικού ελλείμματος (78.443.112 δρχ.), ο δε περί του αντιθέτου ισχυρισμός του εκκαλούντος πρέπει, ομοίως, να απορριφθεί ως αβάσιμος (πρβλ. Ε.Σ. VII Τμ. 1399/2017). Και τούτο, ενόψει του ότι η ύπαρξη ελλείμματος, το οποίο και καταλογίζεται υποχρεωτικά, ως ενάσκηση δέσμιας αρμοδιότητας της διοίκησης, στον υπόλογο ή συνευθυνόμενο, δεν συναρτάται αναγκαίως με την ύπαρξη αντίστοιχης ζημίας (Ολομ. Ελ. Συν. 1039/1995, 1461/2006, 27/2010, 1983/2013, 4689, 1808/2014). Συναφώς, απορριπτέος, ως αλυσιτελώς προβαλλόμενος, είναι και ο ισχυρισμός του εκκαλούντος ότι, σύμφωνα με τη .../13.5.2010 βεβαίωση της Διεύθυνσης Ταμειακής Υπηρεσίας του Δήμου ..., μέχρι την ημερομηνία αυτή (13.5.2010) εκκρεμούσαν ειδικές εντολές ύψους 111.024 ευρώ, εκ των οποίων μόνο μία, ποσού 10.124,73 ευρώ, με δικαιούχο την Ε... Ε..., αφορούσε στην επίμαχη χρήση (1999).

ix. Περαιτέρω, εάν ήθελε εκτιμηθεί ότι ο εκκαλών, μέσω της επικαλούμενης, με το υπόμνημα, αθώωσής του από την ποινική κατηγορία της άμεσης συνέργειας σε απιστία στην υπηρεσία (βλ. σκ. 10 Α ν και vi), προβάλλει κατ' ουσίαν παραβίαση της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας, ο σχετικός ισχυρισμός πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος. Και τούτο, καθόσον η υπαγόμενη στο πεδίο εφαρμογής του δημοσιονομικού δικαίου (βλ. σκ. 5), πρόκληση από υπάλληλο ή δημόσιο λειτουργό ελλείμματος στη διαχείριση νομικού προσώπου, ως συνέπεια εκταμίευσης χρημάτων αυτού χωρίς την τήρηση της ειδικώς προβλεπόμενης προς τούτο διαδικασίας, συνιστά διαφορετική και όλως διακεκριμένη παράβαση σε σχέση με την προβλεπόμενη από το άρθρο 256 του Ποινικού Κώδικα απιστία στην υπηρεσία, δοθέντος ότι οι παραβάσεις αυτές διαφέρουν ουσιωδώς ως προς τα στοιχεία που συγκροτούν την αντικειμενική και υποκειμενική τους υπόσταση, αλλά και ως προς τον τρόπο θεμελίωσης της ευθύνης του υπαιτίου. Ειδικότερα, για τη στοιχειοθέτηση της οικείας δημοσιονομικής παράβασης αρκεί, ως προς την αντικειμενική της υπόσταση, η μη τήρηση των διατάξεων του δημοσιολογιστικού δικαίου και δη αυτών που αφορούν στη διεξαγωγή της ταμειακής υπηρεσίας του νομικού προσώπου, καθώς και η συνεπεία αυτής πρόκληση, τυπικού έστω, ελλείμματος στη διαχείρισή του, χωρίς να απαιτείται ταυτόχρονα ελάττωση της περιουσίας του, στοιχείο το οποίο εντάσσεται αναγκαίως στην κατά τα ανωτέρω

αντικειμενική υπόσταση του αδικήματος της απιστίας στην υπηρεσία (βλ. ΑΠ 821/2017, 116/2014). Εξάλλου, από άποψη υποκειμενικής υπόστασης, ενώ για τη στοιχειοθέτηση του αδικήματος της απιστίας στην υπηρεσία απαιτείται και πρέπει να αποδειχθεί δόλος του υπαλλήλου, που συνίσταται στη θέλησή του να ελαττώσει την περιουσία, η διαχείριση της οποίας είναι εμπιστευμένη σε αυτόν, με σκοπό να ωφεληθεί ο ίδιος ή άλλος (βλ. ΑΠ ό.π.), για τη στοιχειοθέτηση της αντίστοιχης δημοσιονομικής παράβασης πρόκλησης ελλείμματος στην οικεία διαχείριση, δεν απαιτείται δόλος, αλλά αρκεί ακόμα και η ελαφρά αμέλεια, η συνδρομή μάλιστα της οποίας τεκμαίρεται, εφόσον διαπιστώνεται το αντικειμενικό γεγονός της πρόκλησης ελλείμματος, φέρει δε ο ίδιος το βάρος απόδειξης περί της μη συνδρομής υπαιτιότητάς του, ούτε σε βαθμό ελαφράς αμέλειας (βλ. σκ. 3). Ενόψει αυτών, μεταξύ του ποινικού αδικήματος της απιστίας στην υπηρεσία και της δημοσιονομικής παράβασης της πρόκλησης ελλείμματος στη διαχείριση του νομικού προσώπου, συνεπεία εξωταμειακής διαχείρισης, δεν υφίσταται ταυτότητα παραβάσεων (πρβλ. Ε.Σ. Ολομ. 740 και 741/2018) και, ως εκ τούτου, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 9 Γ, τυχόν προηγηθείσα σχετική αθωωτική απόφαση για το εν λόγω ποινικό αδίκημα δεν καθίσταται δεσμευτική, υπό την έννοια της «αυτόματης» απαλλαγής του υπαιτίου για τη δημιουργία του ελλείμματος, στο πλαίσιο της διαδικασίας ενώπιον του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το οποίο, επομένως, υποχρεούται απλώς να τη συνεκτιμήσει κατά τη διαμόρφωση της κρίσης του. Και τούτο, ανεξαρτήτως του ότι δεν υφίσταται αντίφαση μεταξύ των κριθέντων από το ποινικό δικαστήριο και των παραδοχών της προσβαλλόμενης καταλογιστικής πράξης, καθόσον, όπως εκτέθηκε ανωτέρω (σκ. 10 Α vi), η ποινική απόφαση δέχθηκε ότι, όπως προέκυψε από τον έλεγχο του Οικονομικού Επιθεωρητή, το έτος 1999 συντελέστηκαν ανοίκειες πληρωμές με ειδικές εντολές, χωρίς την έκδοση χρηματικών ενταλμάτων, συνολικού ύψους 9.950.000 δραχμών. Άλλωστε, η ίδια ως άνω απόφαση θεμελίωσε την απαλλακτική της κρίση στο ότι η ως άνω αξιόποινη πράξη για την οποία κατηγορήθηκε ο εκκαλών, δεν τελέστηκε, διότι δεν στοιχειοθετείται η αντικειμενική, αλλά ούτε και η υποκειμενική υπόσταση αυτής, λόγω έλλειψης των στοιχείων αφενός της ελάττωσης της περιουσίας του Δήμου, αφετέρου του άμεσου δόλου και επιπλέον του σκοπού ωφέλειας του ίδιου του κατηγορουμένου ή τρίτου, χωρίς, δηλαδή, να προβεί σε καμία παραδοχή περί μη συμμετοχής του εκκαλούντος στην ως άνω μη σύννομη διαχειριστική διαδικασία.

x. Ενόψει των ανωτέρω, τα γενόμενα δεκτά στις προηγούμενες σκέψεις της παρούσας, για την ευθύνη του εκκαλούντος προς αναπλήρωση των οικείων ελλειμμάτων, κατ' αρχήν, δεν αναιρούνται από τα κριθέντα με την προαναφερόμενη ποινική απόφαση. Τούτο, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι η τελευταία δεν ασκεί οποιαδήποτε επιρροή στην δικαζόμενη υπόθεση. Ειδικότερα, σύμφωνα με την πορισματική έκθεση του Οικονομικού Επιθεωρητή, από το ως άνω συνολικό ποσό των παράτυπων εκταμιεύσεων, ύψους 78.443.112 δραχμών, που συντελέστηκαν το οικονομικό έτος 1999, με βάση ειδικές εντολές πληρωμής, ποσό ύψους 68.493.112 δραχμών τακτοποιήθηκε στα επόμενα οικονομικά έτη. Εξάλλου, όπως ήδη εκτέθηκε στη σκέψη 10 Α vi, με την ως άνω αμετάκλητη απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων ..., κρίθηκε, μεταξύ άλλων, ότι και το υπόλοιπο ποσό των 9.950.000 δραχμών δεν αντιστοιχεί σε έλλειψη χρημάτων και, κατ' επέκταση, σε ζημία του Δήμου ..., αλλά, ανεξαρτήτως της μη τήρησης των οικείων δημοσιολογιστικών διατάξεων, διατέθηκε, πάντως, για την πληρωμή υφιστάμενων υποχρεώσεων αυτού, κρίση που, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη σκέψη 9 Β, σε σχέση με την εφαρμογή του τεκμηρίου αθωότητας, καθίσταται δεσμευτική για το Δικαστήριο τούτο ως προς τη φύση των επίμαχων ελλειμμάτων. Και τούτο, καθόσον τυχόν αντίθετη σχετική κρίση

του Ελεγκτικού Συνεδρίου θα έθετε εν αμφιβόλω το αθωωτικό αποτέλεσμα της οικείας ποινικής διαδικασίας, το οποίο στηρίχθηκε, μεταξύ άλλων, στην πραγματική παραδοχή ότι λείπει η ελάττωση της περιουσίας του Δήμου. Κατόπιν τούτων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι το έλλειμμα για το οποίο ευθύνεται ο εκκαλών, ανερχόμενο σε 327.055,10 (230.207,23 ευρώ + 96.847,87) ευρώ, στο σύνολό του, δεν είναι ουσιαστικό, αλλά τυπικό, οφειλόμενο, δηλαδή, στις προαναφερθείσες παραλείψεις κατά τη διενέργεια των δημοτικών δαπανών.

xi. Σύμφωνα με τις περί αδικαιολόγητου πλουτισμού διατάξεις των άρθρων 904 - 913 του Α.Κ., όποιος καθίσταται πλουσιότερος, χωρίς νόμιμη αιτία, από την περιουσία ή επί ζημία άλλου υποχρεούται να του αποδώσει την ωφέλεια. Για την εφαρμογή, συνεπώς, των ανωτέρω διατάξεων απαιτείται αφενός περιουσιακή μετακίνηση και, ειδικότερα, επαύξηση της περιουσίας ενός προσώπου εις βάρος κάποιου άλλου, αφετέρου η περιουσιακή αυτή μετακίνηση να θεωρείται από την έννομη τάξη αδικαιολόγητη. Κατ' ακολουθίαν, ο τέταρτος λόγος έφεσης, με τον οποίον ο εκκαλών προβάλλει ότι, με την προσβαλλόμενη καταλογιστική πράξη, ο Δήμος ... καθίσταται αδικαιολογήτως πλουσιότερος εις βάρος του κατά το αντίστοιχο ποσό, ενόψει του ότι αυτό αφορά σε υπηρεσίες που πράγματι παρασχέθηκαν στον Δήμο, είναι απορριπτέος ως νόμο αβάσιμος. Ειδικότερα, αν και εν προκειμένω, όπως έγινε ήδη δεκτό στην προηγούμενη σκέψη, πρόκειται περί τυπικού ελλείμματος, ήτοι ελλείμματος, το οποίο δεν αντιστοιχεί σε ισόποση πραγματική ζημία του Δήμου, δεν συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής των περί αδικαιολόγητου πλουτισμού διατάξεων, καθόσον νόμιμη αιτία της επίμαχης περιουσιακής μετακίνησης συνιστούν οι ειδικές και κατισχύουσες δημοσιολογιστικές ρυθμίσεις του άρθρου 56 του ν. 2362/1995, σύμφωνα με τις οποίες κάθε διενεργηθείσα, χωρίς τη νόμιμη διαδικασία, πληρωμή λογίζεται ως έλλειμμα, καταλογιστέο εις βάρος εκείνου που προκάλεσε την επέλευσή του (Ε.Σ. Ολομ. 477/2019, 1929/2018). Άλλωστε, η ένσταση περί αδικαιολόγητου πλουτισμού του υπέρ ου ο καταλογισμός νομικού προσώπου, στο μέτρο που συνδέεται με την έρευνα της φύσης του ελλείμματος, ήτοι εάν αυτό είναι ουσιαστικό ή τυπικό (πρβλ. Ε.Σ. Ολομ. 2339/2009), κατατείνει κατ' ουσία στο ίδιο ακριβώς αποτέλεσμα με την εφαρμογή της συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας, η οποία, κατά τα γενόμενα δεκτά στη σκέψη 8 Γ, δύναται να οδηγήσει, μετά από στάθμιση από το Δικαστήριο και των λοιπών κρίσιμων στοιχείων, σε μείωση ή ακόμη και πλήρη εξάλειψη, εφόσον συντρέχει περίπτωση, του καταλογισθέντος εις βάρος του υπολόγου ποσού.

xii. Με τον έκτο λόγο έφεσης προβάλλεται ότι το Ελεγκτικό Συνέδριο ήταν κατά χρόνο αναρμόδιο να προβεί στον καταλογισμό του προαναφερόμενου ελλείμματος, δοθέντος ότι είχε παρέλθει η προβλεπόμενη από την παρ. 3 του άρθρου 56 του ν. 2362/1995 δεκαετής προθεσμία από την υποβολή στο Δικαστήριο των απολογιστικών στοιχείων της χρηματικής διαχείρισης του Δήμου ..., για τη χρήση του οικονομικού έτους 1999. Ο λόγος αυτός, όμως, τυγχάνει απορριπτέος, κατ' αρχάς διότι, κατά την έννοια της ανωτέρω διάταξης, σε δεκαετή αποκλειστική προθεσμία υπόκειται η έκδοση καταλογιστικής πράξης αποκλειστικώς στο πλαίσιο του τακτικού ελέγχου των δημοσίων διαχειρίσεων και, επομένως, η συγκεκριμένη προθεσμία δεν ισχύει για τον καταλογισμό ελλειμμάτων που διαπιστώνονται κατά τη διενέργεια έκτακτου διαχειριστικού ελέγχου, όπως στην επίδικη υπόθεση, για τον οποίον ο μόνος χρονικός περιορισμός είναι εκείνος της εικοσαετούς παραγραφής του άρθρου 249 του Α.Κ., με αφετηρία τον χρόνο δημιουργίας του ελλείμματος, που δεν έχει εν προκειμένω συμπληρωθεί (βλ. Ε.Σ. Ολομ. πρακτικά 4ης Γεν.Συν./25.2.2009 και απόφ. 892/2005, I Τμ. 489/2004, IV Τμ. 3758/2013, VII Τμ. 1467, 1399, 1398/2017). Σε κάθε περίπτωση, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει ο ακριβής χρόνος υποβολής στο Ελεγκτικό

Συνέδριο των δικαιολογητικών απόδοσης λογαριασμού της οικείας διαχείρισης (Ε.Σ. VII Τμ. 842/2019, 1831/2018, 3734, 2001/2014), ενώ, εξάλλου, ο εκκαλών, που έχει και το σχετικό βάρος απόδειξης (Ε.Σ. VII Τμ. 696/2018), όλως αορίστως ισχυρίζεται ότι «ο Δήμος ..., από το 1999 οπότε και προβλέφθηκε, πάντοτε υπέβαλλε αντίγραφα των απολογισμών μαζί με όλα τα σχετικά έγγραφα». Άλλωστε, η επικαλούμενη με το υπόμνημα διάταξη του άρθρου 39 του ν. 4509/2017 (Α' 201/22.12.2017) περί δεκαετούς παραγραφής της αξίωσης του δικαιούχου νομικού προσώπου για την αναπλήρωση ελλείμματος, η οποία ισχύει από τη δημοσίευση του νόμου αυτού (βλ. άρθρο 80), δεν τυγχάνει εν προκειμένω εφαρμογής, διότι, ελλείπει ειδικής μεταβατικής ρύθμισης, στο πεδίο εφαρμογής της δεν εμπίπτουν ελλείμματα που δημιουργήθηκαν σε χρόνο προγενέστερο της δημοσίευσής της, ενώ, σε κάθε περίπτωση, δεν είχε τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο έκδοσης της προσβαλλόμενης πράξης (άρθρο 49 παρ. 4 του π.δ/τος 1225/1981) (Ε.Σ. VII Τμ. 842/2019).

xiii. Α. Βασίμως, εξάλλου, ο εκκαλών υποστηρίζει, με τον έβδομο λόγο έφεσης, ότι οι δαπάνες, με τις οποίες έχει καταλογισθεί, καταλαμβάνονται από τις διατάξεις των άρθρων 26 παρ. 1 και 2 του ν. 3274/2004 και 29 παρ. 8 του ν. 3448/2006. Τούτο, καθόσον, για τους λόγους που εκτέθηκαν στη σκέψη 7 Β, στις νομιμοποιηθείσες, δυνάμει των διατάξεων αυτών, δαπάνες, δεν συγκαταλέγονται και οι εκταμιεύσεις που, όπως στην προκειμένη περίπτωση, πραγματοποιήθηκαν κατά παράβαση ουσιώδους τύπου της τηρητέας από τους δήμους δημοσιολογιστικής διαδικασίας. Όσον δε αφορά στην έτερη νομιμοποιητική διάταξη του άρθρου 34 του ν. 3801/2009, της οποίας, ωσαύτως, γίνεται επίκληση από τον εκκαλούντα, η εφαρμογή της αποκλείεται για τον πρόσθετο λόγο ότι στο ρυθμιστικό πεδίο αυτής, παρά την επέκταση της ισχύος της με το άρθρο 29 παρ. 3 του ν. 3838/2010 και στις δαπάνες που διενεργήθηκαν μέχρι 30.6.2005, εμπίπτουν μόνο οι δαπάνες που εξοφλήθηκαν μετά την 1η.1.2004 (Ε.Σ. Ολομ. πρακτικά 15ης Γεν.Συν./6.10.2010, Θέμα Γ', VII Τμ. 1398/2017, 2585, 870/2016, 2292/2014, 182/2013, 1788/2011), προϋπόθεση που δεν συντρέχει εν προκειμένω.

xiv. Περαιτέρω, όμως, το Τμήμα εκτιμά ότι, κατά τα βασίμως προβαλλόμενα από τον εκκαλούντα με τον όγδοο λόγο έφεσης, συντρέχει περίπτωση εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 37 παρ. 1 του ν. 3801/2009, οι οποίες, ερμηνευόμενες υπό το φως της επικαλούμενης, ωσαύτως, με τον πέμπτο λόγο έφεσης, συνταγματικής αρχής της αναλογικότητας, δεν αποκλείουν, όπως έγινε ήδη δεκτό στη σκέψη 8 Γ, τη μείωση του συνολικώς καταλογισθέντος ποσού και κάτω του προβλεπόμενου από αυτές ορίου (1/10), εφόσον το ύψος του καταλογισμού, ακόμη και μετά την ως άνω προβλεπόμενη από τον νόμο μείωση, εξακολουθεί να τελεί σε δυσαναλογία με το επελθόν δημοσιονομικό αποτέλεσμα. Συνεκτιμώντας, επομένως, πρώτον, τον τυπικό χαρακτήρα του καταλογισθέντος ελλείμματος (βλ. σκ. 11 x) και δη ότι το μεγαλύτερο μέρος των παράτυπων πληρωμών τακτοποιήθηκε, στη συνέχεια, λογιστικά είτε εντός του ίδιου έτους (ως προς τις καταβολές των ασφαλιστρών), είτε κατά τα επόμενα οικονομικά έτη, ενώ, άλλωστε, για το υπόλοιπο ποσό (9.950.000 δραχμές) των ανοίκειων πληρωμών με βάση ειδικές εντολές κατά το κρίσιμο οικονομικό έτος (1999), ο εκκαλών αθωώθηκε αμετάκλητα από την κατηγορία της άμεσης συνέργειας σε απιστία στην υπηρεσία, με το σκεπτικό, μεταξύ άλλων, ότι επρόκειτο για μία γνωστή τακτική που ακολουθείτο ευρέως και επί σειρά ετών για την κάλυψη των δαπανών του Δήμου (βλ. σκ. 10 Α vi), δεύτερον, την οικογενειακή και οικονομική κατάσταση του εκκαλούντος, όπως προκύπτει από τα προσκομισθέντα εκκαθαριστικά σημειώματα φόρου εισοδήματος φορολογικών ετών 2015 και 2016 (δηλωθέν ατομικό εισόδημα 41.696,81 και 41.642,92 ευρώ, αντίστοιχα) και, τέλος, το ύψος του καταλογισθέντος,

με την προσβαλλόμενη πράξη, ποσού, προστιθέμενου σε εκείνο που έχει ήδη τελεσίδικα καταλογιστεί εις βάρος του (βλ. τις 1467 και 1399/2017 αποφάσεις του Τμήματος τούτου) και υπερβαίνει το ποσό των 4.000.000 ευρώ, το Τμήμα κρίνει ότι πρέπει ο εκκαλών να απαλλαγεί από τις επιβληθείσες εις βάρος του προσαυξήσεις και το κεφάλαιο του καταλογισμού να μειωθεί στο 1/20, ήτοι να περιορισθεί στο ποσό των 16.352,76 (327.055,10 * 1/20) ευρώ.

χv. Κατ' ακολουθίαν των ανωτέρω, πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η υπό κρίση έφεση, να μεταρρυθμιστεί, ως προς τον εκκαλούντα, η προσβαλλόμενη πράξη και να περιορισθεί το καταλογισθέν εις βάρος του ποσό σε 16.352,76 ευρώ, τέλος δε, να συμψηφιστεί η δικαστική δαπάνη μεταξύ των διαδίκων, σύμφωνα με την αναλόγως εφαρμοστέα εν προκειμένω (άρθρο 123 του π.δ/τος 1225/198, όπως ισχύει μετά την αντικατάστασή του με το άρθρο 12 παρ. 2 του ν. 3472/2006, Α' 135) διάταξη του άρθρου 275 παρ. 1 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας (ν. 2717/1999, Α' 97).

Για τους λόγους αυτούς

Δέχεται εν μέρει την έφεση.

Μεταρρυθμίζει, ως προς τον εκκαλούντα, τη 2/27.6.2013 καταλογιστική πράξη του Προϊσταμένου της Ομάδας Ελέγχου του Δήμου ... Επιτρόπου του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Περιορίζει το καταλογισθέν εις βάρος του εκκαλούντος ποσό σε 16.352,76 ευρώ. Και

Συμψηφίζει τα δικαστικά έξοδα μεταξύ των διαδίκων.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στην Αθήνα, στις 19 Μαρτίου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ANNA ΛΙΓΩΜΕΝΟΥ

Η ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριό του στις 8 Οκτωβρίου 2019.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ANNA ΛΙΓΩΜΕΝΟΥ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΘΑΝΑΣΟΠΟΥΛΟΣ